

WOORDENBOEK TIGRINYA

Dit woordenboek is ontstaan dankzij

- Anne Alders
- Mooie Eritrese mensen in Nederland
- HVO Querido, Discus Amsterdam – ondersteuning in Wonen en Leven (voor meer informatie: tessa.hamers@hvoquerido.nl of marije.van.elst@hvoquerido.nl)
- Dictionary English – Tigrinya (<http://www.geezexperience.com/dictionary>)

De schuingedrukte woorden komen uit een woordenboek. De Eritrese mensen herkennen het woord daardoor vaak en kunnen wel benoemen hoe het uitgesproken moet worden.

Zie dit woordenboek als basis voor een persoonlijk werkboekje voor jou in het contact met Eritrese mensen.

Zowel Anne Alders als ik (Claudia van den Houten) hebben geprobeerd de uitspraak van een woord te 'vangen' door op te schrijven hoe wij het horen, maar dialecten verschillen. Pas het gerust aan en borduur er verder op door. Er zijn nog zoveel woorden die hierin niet zijn opgenomen.

Voor vragen en opmerkingen: claudia_van_den_houten@hotmail.com.

ALGEMENE REGEL

mannelijke vervoegingen (m.) eindigen op	a
vrouwelijke vervoegingen (v.) eindigen op	ie
meervoud (mv.) eindigt op	koem

ai (voorafgaand aan woord) = niet (voorbeeld: ai tgborow (niet doen))

eej (na het woord) = mijn (voorbeeld: sebbai-eej (mijn man))

g = engelse g

h = een zachte g (vanuit de keel, alsof je zacht iets weg probeert te schrapen uit je keel)

VOORSTELLEN

Hoe heet je?	= menshumka (m.), menshumie (v.) mensumkoem (mv.)
Naam	= shum (<i>sm</i>)
Ik heet	= anne shumee
Mijn naam is	= natey shum
Jij heet	= nussuchaa shumkaa (m.), nussuchaa shumkie (v.)
Hij heet	= nussoe shummoë
Hij heet (als hij niet aanwezig is)	= ussoe shummoë
Zij heet	= nussa shumaa
Zij heet (als zij niet aanwezig is)	= ussa shumaa
Wij heten	= nèhunna shummaa
Jij en ik	= anne nissigan
Jullie heten	= nuschatkoem shumkoem
Zij heten	= nesatom shumkoem
Aangenaam kennis te maken	= tsoeboek lela

BEGROETEN

Hallo! = Selam!

Bij de volgende begroetingen is zowel dehando, dehan en kemmee goed.

Goedemorgen!	= kemmee haadirkaa (m.), kemmee haadirkie (v.), kemmee haadirkoem (mv.)
Goedemiddag!	= kemmee wi-ielka (m.), kemmee wi-ilkie (v.), kemmee wi-ilkoem (mv.)
Goedenavond! (vanaf 20.00 uur):	= kemmee amsigaa (m.), kemmee amsigie (v.), kemmee amsigoem (mv.)
Goedenacht!	= dehhan heddèr (m.), dehan hedderrie (v.), dehan hedderoe (mv.)
Hoe gaat het?	= kemmee alechà (m.) kemmee alechi (v.), kemmee allechoem (mv.)
<i>Hoe gaat het – joviaal</i>	= <i>Kemey Kè?</i>
Goed!	= tsoebò (<i>tbuk</i>) <i>Bella!</i> (<i>jongeren</i>)
Heel goed!	= butami tsoebo (<i>tbuk</i>)
Slecht!	= hèmak (<i>hmak</i>)
En jij, hoe gaat het met jou	= Nessecha kemmee alecha (m.) = Nessechi kemmee alechi (v.)
En jullie, hoe gaat het met jullie?	= Nessechoem kemmee allechoem (m. + v. mv.)
Ga zitten	= kofbel
Ga staan	= doobel
Kom!	= na'a (m.), nee'ee (v.), noe'oe (mv.)
Lekker geslapen?	= tu'um dekas
Slapen	= dekas
Slaap lekker!	= bruch-leetie

Samen eten?	= Kamsie haka?
<i>Bezoeken</i>	= <i>bzhi sebmmsae</i>
Bezoeken	= Betsa <u>hi</u> (m.) (<i>bexahi</i>), Betsa <u>hit</u> (v.) (<i>bexahit</i>), Betsa <u>hti</u> (mv.) (<i>bexahti</i>)
Mag ik langskomen?	= Fugadená degi gezagi kemétse
Ophalen	= mukubal
Ik haal je op	= anne kemetedo
<i>Wij zijn hier</i>	= <i>Kalom abzi alewu</i>
Welkom	= merhàba
Dag!/Doei!	= ciao!
Tot ziens!	= dehan-koen (m.), dehan kunni (v.), dehan koenoe (mv.)
Groetjes!	= selam beleley! (m.), selam beliley (v.)

GETALLEN

0	= bado
1	= haade
2	= kullute (<i>klte</i>)
3	= selleste
4	= arbaate
5	= hammoeste
6	= sjudoeste
7	= sjoaate
8	= sjomonte
9	= tutjaate
10	= asserte
11	= asserte – hadè
12	= asserte-kulletè
20	= isra
30	= saalassa
40	= arba'a
50	= hamsaa
60	= soesa
70	= sèbbua
80	= sèmanyaa
90	= tessu-aa
100	= mu-ietie
1000	= sheh
Klok/uur	= se'at
5 uur	= se'at hamoeste
Half 6	= se'at hamoeste ferragaan
Hoe laat is het?	= se'at kendej
Minuut	= dchik (<i>dekik</i>)

DAGEN/WEEK/MAANDEN

Zondag	= senbet
Maandag	= soonie
Dinsdag	= selluus

Woensdag	= robbu
Donderdag	= hammoes
Vrijdag	= arbie
Zaterdag	= keddam
Vandaag	= loomaa-antie of lomi (<i>lomi</i>)
Gisteren	= thumaalie
<i>Eergisteren</i>	= <i>Kidmi timali</i>
Morgen	= thubah (<i>sbah</i>)
<i>Overmorgen</i>	= <i>dhri tsibah</i>
Dag	= mualtie
Ochtend	= negeh <u>o</u>
Middag	= ketri (<i>ketri</i>)
Avond	= mushet
Week	= somoen
Deze week	= izi somoen
Maand	= wher <u>h</u> i
Jaar	= aamet
Zomer	= hakkaaj
Herfst	= kauwi (<i>qewe</i>)
Winter	= kremtie
Lente	= tsedja (<i>xdya</i>)
Januari	= trrie
Februari	= lekkaatiet
Maart	= mekkabiet
April	= mieaaziejaa
Mei	= goenbat
Juni	= senne (<i>sene</i>)
Juli	= hamle
Augustus	= nuhassè
September	= meskaarem
Oktober	= takeumtie
November	= heuddar (<i>hdar</i>)
December	= taah <u>s</u> as

BEDANKEN/GRAAG GEDAAN/ IETS AANGEVEN

Asjebliëft (als je iets aangeeft)	= 'n ki (v.) 'n ka (m.) 'n koem (mv.)
Graag gedaan	= Genzubki (v.) Genzubka (m.) Genzubkoem (mv.)
Dank je wel	= jeqanyeley (of jeranjelè, je'anjelè, jeganjelè) (dialect)
Dank je wel voor	= jeqanyeley beti

JA/NEE/SORRY/IK WEET HET NIET/MISSCHIEN/WACHTEN

Ja	= uwa (uwaa)
Natuurlijk!	= aledassi!
Nee	= no
Klopt!	= Blika! (<i>Blika</i>)
O nee!	= Whiiii!
Ik weet het niet	= ayfelt-ann

Ik weet het	= felt-è / falt-o
Ik weet het wel/goed	= falt-è tsoebò gerrè / btami falt-o
Niet doen!	= gega!
Pardon/sorry	= ykreta
Het spijt me	= aytihazeley
Het spijt mij	= yékreta ḡbereley
Ik begrijp het niet	= Ay tèrède-annen
Ik begrijp het	= Tèrèdiuni
Wij begrijpen het	= Tèrèdiuna
Geen probleem	= Tsjagam yelen
Probleem	= Tsjagam
OK	= harre/harrai (of: dehaan) (<i>hray</i>)
Misschien	= mináibat
Wachten	= hansab (of tsenach)

GOED/LEKKER/MOOI/GROOT/KLEIN/LIEF/GELUKKIG

Mooi/goed	= tsoebò (<i>sbuk</i>)
Lekker	= tur'um
Klein	= nèsté
Groot	= abi
Blij	= hoegoes
Ik ben gelukkig	= annet thauhiesum
Lieve ... / lief	= sjoekoer
Heel.....	= btami
Is	= allo

ETEN EN DRINKEN

Eten	= mublaa (<i>knbela</i>)
Drinken	= mustaaj of konsetti (<i>knseti</i>)
Drinken	= soewa (of seteje)
Vasten	= t'oom (<i>xom</i>)
Eet! (tegen een man)	= bel'aa! (m.), bel'ee! (v.), boel'oe! (mv.)
Eet smakelijk!	= bruchmaa-aadie
Onbijt	= qursi
Lunch	= <i>temeshe</i> / ሞሳሕ <i>msah</i>
(Zoet) brood	= hembasha
Brood	= báni
Boter	= tasmie
Kaas	= for-ma-djio
Koken	= keshene
Injira maken	= Injira
Zout	= 't oo
Eieren	= enqwahago
Olie	= zetie
Rijst	= roez
Vis	= a-sa
Vlees	= siga

Varkensvlees	= <i>ħasema siga</i>
Rundvlees	= <i>Siga kebtie</i>
Ik eet geen vlees	= <i>Siga aibelièn ieye</i>
Markt	= <i>idaga</i>
(Grote) Supermarkt	= <i>sefiħ doekan</i>
Aardappelen	= <i>de-nísh</i>
Groenten	= <i>ħamli (enk.v.) / agmeltie (mv)</i>
Tomaat	= <i>komiedére</i>
Ui	= <i>shoegurtie</i>
Knoflook	= <i>ts'ada shoegurtie</i>
Mais	= <i>ufoen</i>
Maiskolf	= <i>showit ufoen</i>
Fruit	= <i>froeta</i>
Appel	= <i>tofah</i>
Banaan	= <i>banana</i>
Sinaasappel	= <i>aranzjie</i>
Druif	= <i>wenie</i>
Heb je genoeg?	= <i>Tza gibka? (m.), Tzè gibki? (v.), Tzè gibkoem? (mv.)</i>
Nog eentje?	= <i>wesegi?</i>
Ja, ik heb genoeg	= <i>tza gibè</i>
Genoeg	= <i>tsukiebu /mulu</i>
Klaar	= <i>tewedu/tewedoe</i>
Mes	= <i>karra</i>
Vork	= <i>farketta</i>
Lepel	= <i>manka</i>
Bord	= <i>biátie</i>
Kopje	= <i>vinjal (de engelse j)</i>
Dienblad	= <i>corseboen</i>
Handdoek	= <i>sjoegoman</i>
Glas	= <i>bikerrie of boese</i>
Vol	= <i>mulu (hetzelfde als 'genoeg')</i>
Half	= <i>furki</i>
Leeg	= <i>mukmat (mkmat)</i>
Koud	= <i>koori/zahali</i>
Warm	= <i>harroer</i>
Veel	= <i>buzzugh</i>
Beetje	= <i>woehoed</i>
Weinig	= <i>koeroep</i>
Ijzeren kooksetje	= <i>fernelloo</i>
De waaier voor koffie	= <i>meshruffet</i>
Koffiepotje	= <i>djebena (jebena)</i>
Koffie	= <i>boen</i>
Thee	= <i>shahie</i>
Theezakje	= <i>kataf</i>
Melk	= <i>t(s)aba (teba)</i>

Water	= maaj (<i>my</i>)
Mineraalwater	= maaj gaz
Bier	= beera (de ee van peer)
Ik drink geen alcohol	= Anne alcohol aysetien ieye

JIJ/IK/HIJ/ZIJ/WIJ/JULLIE/ALLEEN/SAMEN

Ik	= áne
Jij	= nessega (man)
Jij	= nessegi (vrouw)
Hij	= nussoe (man)
Hij (als hij niet aanwezig is)	= ussoe (man)
Zij	= nussaa (vrouw)
Zij (als zij niet aanwezig is)	= ussaa (vrouw)
Wij	= néhunna
Jullie	= nussugoem (m. of gemengd)
Jullie	= nussegunne (v.)
Zij	= nesatom/nussom (m. of gemengd)
Zij	= nsegatkin/nussennu (v.)
Ik! (doe het/wil het)	= bal'i! of bal'e!
Mijn	= natey
Alleen	= béney
Samen	= mesai (<i>msay/smae</i>)

FAMILIE

Familie	= sidra (of beteseb) of sidrabiet (<i>sdrabiet</i>)
Vader	= abo
Zoon	= <i>wulud</i>
Dochter	= <i>wulad</i>
Moeder	= adè
Zus	= haftie
Broer	= houwie (<i>hawi</i>)
Opa	= aboñago
Oma	= abay
Oom	= ñawebo
Tante	= 'ammo/ñatne
Nicht	= Gual ñaftie/ñawie
Neef	= wedi ñaftie/ñawie
Mijn vrouw	= sebaytey (of seweeteey)
Mijn man	= sebayei (of sebbaaj)
Mijn vader	= aabooj
Mijn moeder	= aadeej
Mijn zoon	= woodeej
Mijn dochter	= gwaaleej
Mijn zus	= hafteej
Mijn broer	= haaweej

Mijn oma	= aabajeej
Mijn opa	= aabaahakkoj
Trouwen	= <i>temer'äwe</i> (mer'a)
Geboren	= <i>golia ambtiá</i>
Heb jij broers of zussen? (man)	= <i>yehwat alleki</i>
Heb jij broers of zussen? (vrouw)	= <i>yehwat alleka</i>
Hebben jullie broers of zussen?	= <i>yehwat allekoem</i>
Ben je getrouwd?	= <i>hadar alleka</i>
Heb je kinderen?	= <i>Khol'oet / dekhi alleka</i>
Ik ben zwanger	= <i>thenas ieye</i>
Ik ben getrouwd	= <i>Temer'e ieye</i>
Ik ben niet getrouwd	= <i>ai temerakoem</i>

MANNEN/VROUWEN/KINDEREN

Man	= sebbaj
Vrouw	= sewweetie
Jongen	= <i>wèdie</i>
Meisje	= <i>gwaal (gual)</i>
Jongens	= auwudat
Meisjes	= aawallud
Mannen	= subboet
Vrouwen	= aanstie
Kind	= <i>qWel'ä</i> (spreek uit als kol'aa)
Jong kind /baby	= htsan
Leeftijd	= <i>'edme</i>
Hoe oud ben je?	= kendej 'edmeká?
Kinderen	= kwallu oet
Meneer	= aato
Mevrouw	= weejzorro
Mevrouw (niet getrouwd)	= weejzerriet

VRIENDSCHAP

Vriend	= arkie /jeroeg
Vrienden	= aaroegtie/jeroeg
Vriendin	= maahaasaa
Vriendinnen	= maahaasoet
Vriendschap	= erknet (m.)
Vriendschap	= mehsunnet (v.)
Wanneer ben je jarig?	= me'as (wanneer) amete mhretka (m.), mhretki (v.).

SCHOOL/WERK

School	= beettmhrti
Docent	= memhur (zowel m. als v.)
Werk	= srah
Goed gedaan!	= Btami nufur
Kerk	= beete krstyan (of church)

WILLEN/IK HOUD VAN.../ SCHRIKKEN

Ik houd van fotograferen	= sal'i des yeubleni (xsali)
Willen	= dulièt
Ik wil (graag)	= anne delé
<i>Ik wil graag kopen</i>	= k̄gez'i delye
Hoeveel kost het?	= kendeë wakkaoe

ACTIVITEITEN: SPELLEN, CREATIEVE DINGEN, EROP UIT

Vakantie	= erefti
<i>Spel spelen</i>	= tegateme tewedadere
<i>Voetbal</i>	= ku'ëso 'ègri
<i>Tennis</i>	= tenis
<i>Memory</i>	= z̄kret of mzkar
<i>Spel</i>	= xeweta (de x wordt uitgesproken als ts)
<i>Breien / haken</i>	= rikamo
<i>Boodschappen doen</i>	= dkWan
<i>Koken</i>	= keshene
<i>Wandelen</i>	= tezawere
<i>Recreatiegebied</i>	= mezenag'i bota
<i>Zee</i>	= baharri
<i>Speeltuin</i>	= meeda mexaweti
<i>Muziek</i>	= muziqa (of moeziek)
<i>Helpen</i>	= Haagez

WEERSOMSTANDIGHEDEN

<i>Regen</i>	= znab (z wordt uitgesproken als ts) /
<i>Vandaag is regenachtig</i>	= lomi my allo
<i>Droog</i>	= deroeg (dereq) of nkux
<i>Zon</i>	= tsahaai
<i>Maan</i>	= wer̄hi (hetzelfde als maand)
<i>Bliksem</i>	= berki
<i>Donder</i>	= nogoda
<i>Sneeuw</i>	= bèred

WIE/WAT/WAAR/WELK/WANNEER/HOEVEEL/DEZE/DIT/DAT/MET/OF/ ETC.

Wie	= ayenay
Waar	= abey
Wanneer	= me-as
Waarom	= seulemeuntay
Wat	= euntay
Met	= mus
<i>Of</i>	= ezido
Deze/dit (dichtbij)	= izi
Die/dat (veraf)	= iti
Hier	= abzi
Daar	= abti

Vlakbij/Dichtbij	= caraba
Bijna	= carebna
Hoeveel	= kendej
Welk?	= abèlo

KLEUREN

Groen	= q'etelya
Geel	= bítja
Rood	= k'eye
Bruin	= binawie
Wit	= xa'èda
Blauw	= semeauwie
Zwart	= tseliem (<i>xeliem</i>)

MEDISCH/LICHAAM/WELBEVINDEN

<i>Dokter</i>	= <i>ħakim</i>
<i>Ziekenhuis</i>	= <i>beet ħkmna</i> (beet hakiemna)
<i>Tandarts</i>	= <i>ħakim sni</i>
Medicijnen	= kennienaa
<i>Ik ben ziek</i>	= <i>Tetselie'nie</i>
<i>Ik heb hier pijn</i>	= <i>Abzie yeh̄menie allo</i>
Pijn	= <i>heimè of kanza</i>
Moe	= dechima (m.) dechimi (v.) dechimoe (mv.)
<i>Ik ben allergisch voor</i>	= <i>Alerjje alenie</i>
Enkel	= ankarkaritee
Kuit	= dangaa
Bovenbeen	= zelluf
Knie	= brkkie
Kont	= muakkor
Buik	= kebdie
Rug	= hugwow
Navel	= humbertie
Nek	= kussad
Keel	= gorrer
Hoofd	= russie
Haar	= tsekrie (<i>xeguri</i>)
Voorhoofd	= kembar (<i>gmbar</i>)
Mond	= af
Neus	= affentja
Ogen	= aynie

OM HULP VRAGEN ONDERWEG

<i>Help!</i>	= <i>Haagez</i>
<i>Ga weg!</i>	= <i>Khied riħak</i>
<i>Ik ben verdwaald</i>	= <i>meġedie thef ienie</i>
Bel de politie!	= Polies tsauwé!
Bel de dokter!	= Hakim tsauwé!
Schrikken	= mesimbat

KLEDING

Schoen(en)	= tjsama (tsjamatat)
Jas	= jacket
Kleding	= kudan (of krauntie)
Slippers	= sjaabet (of shaabel)
Sieraden	= wurki (vaak goud)
Horloge	= tzaat (sat)
Tas	= santa
Tasje	= borsaa
Vlecht	= koeno

HUIS/MEUBELS

Huis	= gèzza (geza)
Mijn huis	= gèzzaaj
Tafel	= taula
Stoel	= corsi
Deur	= maato (korte o)
Bank	= salon
Kast	= armaudi (kledingkast)
Bed	= aarat
Lamp	= loetsjè
Licht	= mebrathi
Badkamer	= mède kassie (of banjon)
Toilet	= sheuqat (of shintie bet)
Waar is het toilet?	= Abey allo shintie bet
Buren	= gorobet (korte o's)
Tuin	= kantjullo/jerdin
Bloemen	= anbabe/viejoorie
Sproeien met tuinslang	= tubo
Boom	= garap (of attagultie)
Plant	= kozlie

ANDERE DINGEN

boek	= meshaf
krant	= kazièta
Foto	= sali
Paraplu	= tselaal (xlal)
Hotel	= hotel
Huren	= mukkerraaj
Pen	= beerro (of penna = meervoud)
Vuur	= houwwie

DIEREN

Paarden	= beglie (of korresjaa)(begli)
Os	= bu'urraaj (of bukkeray)
Duif	= nebbrie
Vogel	= tjuroe
Kameel	= gèmmel (ook de naam voor een dromedaris)
Kat	= doemoe
Hond	= kelbie

Kip	= derho
Schaap	= bekè (<i>begia</i>)
Rund/koe	= lam (enk.v.) kebtie (mv)

VERKEER

Auto	= mekkina
Auto's	= mekkajien
Bus	= awtoboos
Minibus	= mini bas
Fiets	= cycle
Trein	= baboer
Vliegtuig	= airplane
Helicopter	= hellicoptur
Boot	= jâlba
Brug	= bintoo
<i>Hoe laat gaat</i>	= <i>Seat kinddey ticheyd</i>
Links	= tsegam
Rechts	= yeeman
Rechtdoor	= tuch (<i>tch</i>)
Snel	= keltuf
Langzaam	= k'as
Laat	= medoenquai

ERITREA/LANDSCHAP

Eritrea	= Eritrea
Hoofdstad van Eritrea	= Asmara
Berg	= gobo
<i>Rivier</i>	= <i>wahzi</i>
<i>Bos/jungle</i>	= <i>chaka</i>
Stad	= kètéma
Dorp	= katar
Platteland	= hageresèb
Hooglanden	= kebessa
Laaglanden	= methahit

KERK/TRADITIE

Feest	= maháber
Dopen	= tam'kat (<i>tmket</i>)
Trommel	= koboro (of korboré)